

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ
УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**“Економічна безпека країни: проблеми теорії та практики
в умовах демократичної трансформації форми влади”
24-25 квітня 2007 року**

Частина 1

БЕЗПЕКА

ПОЛТАВА - 2007

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СПОЖИВЧОЇ
КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“Економічна безпека країни: проблеми теорії та практики
в умовах демократичної трансформації форми влади”
24-25 квітня 2007 року**

Частина 1

ПОЛТАВА – 2007

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СПОЖИВЧОЇ
КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“Економічна безпека країни: проблеми теорії та практики
в умовах демократичної трансформації форми влади”
24-25 квітня 2007 року**

Частина 1

ПОЛТАВА – 2007

УДК 330.
ISBN 966-7971-44-9

Редакційна колегія:

доктор історичних наук, професор Нестуля О.О.
доктор економічних наук, професор Маркіна І.А.,
доктор економічних наук професор Ніколенко С.С.,
кандидат економічних наук, доцент Похилюк В.В.

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор Гончаренко В.В.
доктор філософських наук, професор Варвянський С.М.
доктор економічних наук, професор Рогоза М.Є.

**Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
“Економічна безпека країни: проблеми теорії та практики
в умовах демократичної трансформації форми влади”.**
Полтава: «Астрая», 2007. – 156с.

У збірнику викладені матеріали досліджень науковців, практиків, що присвячені сучасним актуальним проблемам трансформації суспільств та викликаними в зв'язку з цим значними економічними змінами, що часто ведуть до зниження економічної безпеки країни, зниження конкурентоздатності національних економік та навіть до територіального поділу країн.

Укладачі збірника можуть не поділяти точки зору авторів робіт і не відповідають за фактичні помилки, яких вони припускаються.
Відповідальність за достовірність інформації несуть автори

© - Кафедра економічної теорії ПУСКУ

ЗМІСТ

Нестуля О.О.	Філософські основи національної безпеки.	6
Матковский А.В.	Безопасность города - основа формирования экономической безопасности государства	11
Ахметова К.А.	Предпринимательство как фактор обеспечения национальной безопасности Казахстана	15
Бор басова З. Н.	Развитие агропромышленного комплекса и проблема обеспечения продовольственной безопасности Республики Казахстан.	20
Барибіна Я.О	Фактори конкурентоспроможності як складові економічної безпеки підприємства.	26
Беляева И.Ю	Взаимодействие государственных структур и бизнеса - условие безопасной власти	30
Бондар Т.П., Ковальчук І.М Кіріченко Л.М. Брігченко І.Г	Втеча капіталу як загроза економічній безпеці держави	38
Власенко В.А.	Економічна безпека банківського капіталу: теоретичні аспекти та проблеми о впровадження організаціїно-економічного механізму управління розвитком системи споживчої кооперації України	42
Волкова О.В..	Економічна безпека як складова організаційно-економічного механізму управління розвитком системи споживчої кооперації України	50
Голобородько О.П	Соціальне партнерства як фактор забезпечення економічної безпеки	56
	Вирішення проблеми працевлаштування – складова економічної безпеки країни	63

доступність широкому спектру споживачів. Українська банківська система майже не має досвіду роботи в умовах жорсткої конкуренції на Європейському та Американському ринку банківських продуктів.

Приймаючи до уваги вищенаведене неважко погодитись с тезою про те, що українська банківська система не здатна конкурувати з іноземними банками не тільки на світових ринках, а і в межах національного економічного простору. Науковці, банкіри, політики, клієнти банків та пересічні громадяни повністю усвідомлюють факт неконкурентноздатності вітчизняної банківської системи без її підтримки з боку держави. Водночас подальше просування та інтеграція України до світових економічних процесів та інтеграція до світових економічних організацій таких як Світова організація торгівлі та інш. викликають необхідність відмови від державної підтримки вітчизняних банків або її суттєвого зменшення, створення рівних умов для вітчизняних та іноземних банків на внутрішньому ринку банківських продуктів України. Це створює реальну небезпеку та загрозу вітчизняному банківському капіталу те економіці України, її незалежності. Тому першочерговими для банківської системи України стають завдання пошуку шляхів вирішення зазначеної проблеми.

Теоретично можливі наступні шляхи підвищення конкурентоспроможності національної банківської системи України:

1. Впровадження серйозних реформ банківської системи України спрямованих на її зміцнення. До таких перетворень можна віднести політику Національного банку спрямовану на підвищення власного капіталу банків, заохочення створення банківських філій за кордоном, інтенсифікацію моніторингу банків, розширення асортимент банківських продуктів, оптимізацію золотовалютного запасу країни, удосконалення системи розрахунків клієнтів банків при здійсненні міжнародних операцій тощо. Зазначене реформування банківської системи України повинно здійснюватись при інтенсифікації реформування інших галузей економіки при одночасному обмеженні державою доступу іноземних банків до українського ринку банківських продуктів.

2. Отримання від світової спільноти певного перехідного терміну для завершення системних реформ в Україні та зміцнення власної банківської системи. Зазвичай під таким терміном розуміють 5-7 років. Тобто мається на увазі, що цього терміну буде цілком достатньо для підвищення конкурентоспроможності українських банків до безпечного рівня. Якщо такий термін буде замалий, то допускається можливість його продовження на кілька років.

3. Повна лібералізація українського банківського ринку з метою приходу до країни потужного іноземного капіталу для розвитку процесів суспільного відтворення. Це призведе до банкрутства біля третини вітчизняних банків та часткової втрати незалежності банківської системи

України. При цьому ті українські банки, що залишаться на вітчизняному ринку суттєво зменшать власну частку на ньому. В наслідок цього для національного капіталу існує реальна загроза втрати понад половини банківського ринку. Це розглядається як плата за розвиток галузей виробництва вітчизняного ВВП. Тобто частина українського банківського капіталу має бути принесена в жертву заради розвитку капіталу у виробничому секторі.

4. Відмова від інтеграції банківської системи України до світової, створення власної системи не схожої на закордонні аналоги, тобто свій особистий шлях по аналогії з Китаєм та окремими арабськими країнами, або навіть створення абсолютно не схожої ні на кого власної банківської системи, що забезпечить ефективне функціонування національної економіки при адекватності взаємостосунків з міжнародними банківськими та платіжними системами, світовими фінансовими установами.

На власну думку автора жодна з зазначених моделей розвитку банківської системи України не відповідає вимогам сьогодення. Перший варіант розвитку має наступні недоліки. По-перше, масштабні реформи банківської системи в умовах існуючої політичної нестабільності та загострення боротьби між різними гілками влади можуть привести до втрати довіри певного значного кола вкладників та втрати системою суттєвого обсягу ресурсів, у той час коли реформи потрібні для збільшення капіталу банків, відкриттю закордонних філій тощо. По-друге, у банківській системі навіть без втрати національного капіталу не вистачає ресурсів для здійснення масштабного реформування та створення конкурентноздатної закордонної мережі філій. Навіть за дуже високих темпів розвитку українських банків вони не зможуть досягти конкурентноздатності навіть у середньостроковій перспективі. По-третє, зазначене реформування на певний термін (особливо на початку масштабних реформ) дещо послабить вітчизняні банки, що потребує створення в країні більш сприятливих умов для вітчизняних банків та безумовно викличе супротив та незадоволення міжнародної банківської, фінансової та політичної спільноти.

Отримання для банківської системи перехідного терміну з одного боку нереальне, а з іншого боку, як свідчить практика реформування інших галузей, не призведе до суттєвих позитивних наслідків, тому що всі зазначені недоліки у попередній моделі розвитку все одно залишаються. Крім того для отримання певного терміну для перехідного періоду треба чітко усвідомлювати від чого до чого треба переходити, та яку мету перетворень а в Україні не існує ні моделі, ні плану дій, ні усвідомлення завдань та реальних механізмів їх здійснення.

Повна лібералізація ринку банківських послуг є найбільш реальним сценарієм розвитку, але вона має дуже суттєвий недолік, який

полягає у тому, що це призведе до переходу банківського капіталу України у вигляді механізмів формування, функціонування та перерозподілу фінансових ресурсів до іноземних установ та організацій, що неминуче призведе до негативних наслідків в середньостроковій перспективі. До таких наслідків можна віднести переміщення податкової бази банківської системи до країн походження іноземних банків в Україні, можлива монополізація ринку банківських продуктів України іноземними банками, кредитна та фінансова залежність від приватного іноземного капіталу підприємств, що виробляють національний продукт, послаблення курсу національної валюти тощо.

Четвертий варіант може існувати лише теоретично, тому що він впроваджує в банківську систему України певні неринкові елементи та відносини. Взагалі вірогідність наявності будь-якого „особливого” шляху в економіці існує лише в теорії. Певна специфіка Китайської моделі неприйнятна до України внаслідок величезної різниці у ресурсній базі та багатьох інших чинників. Україна не має настільки потужну економіку, щоб дозволити собі черговий економічний експеримент особливо з такою важливою її складовою як банківська система.

Українська банківська система опинилася в умовах коли з одного боку вітчизняний банківський капітал знаходиться у небезпеці, що загрожує і іншим економічним процесам та явищам в Україні, а з іншого боку – відсутні традиційні та очевидні шляхи вирішення проблеми. В таких умовах доцільно застосовувати дещо незвичайні (але не надзвичайні) заходи, котрі з одного боку є достатньо надійними та ефективними, а з іншого – опрацьованими та перевіреними. На тверде переконання автора вирішити проблему можливо шляхом інтеграції України до єдиної європейської валюти. Безумовні переваги такої стратегії полягають у наступному:

- українська банківська система уникає втрат безкоштовних кредитних ресурсів, котрі формуються за рахунок грошей клієнтів, що знаходяться у міжнародних розрахунках на кореспондентських рахунках українських банків за кордоном. Це відбувається внаслідок виникнення потреби у відкритті таких рахунків при традиційних механізмах розрахунків. При переході на євро переважна більшість платежів здійснюється в тій же валюті, яка є національною;
- стабільність національної валюти України буде гарантовано усіма учасниками європейського валютного простору, що суттєво підвищить довіру вкладників українських банків;
- Україна наблизиться до європейських стандартів, будуть створені більш сприятливі умови для виходу українських виробників на європейський та світовий ринки;
- банківські операції стануть більш зручними, клієнту не потрібно буде відкривати валютний рахунок для здійснення міжнародних

платежів, тому що рахунок у національній валюті – євро буде виконувати таку функцію, спроститься бухгалтерський облік та порівняльне сприйняття економічних показників;

- суттєво поліпшиться механізм здійснення платежів за кордон, який сьогодні потребує відкриття з українськими банками кількох кореспондентських рахунків за кордоном для здійснення міжнародних платежів своїх клієнтів;

- українська банківська система буде отримувати додаткові ресурси у вигляді залишків на кореспондентських рахунках банків третіх країн, клієнти яких користуються євро для розрахунків по експортно-імпортних контрактах.

Водночас впровадження обігу європейської валюти в Україні має і певні недоліки, до них можна віднести наступні:

- українцям потрібно буде подолати певний психологічний дискомфорт від видимості часткової втрати національного суверенітету та незалежності при відмові від гривні;

- стануть більш жорсткими умови та вимоги до фінансової дисципліни, банківського моніторингу, дотримання економічних нормативів, макроекономічних показників тощо;

- боротьба з підробниками грошей набере більш масштабних обсягів, тому що європейська валюта є більш привабливою для підроблення.

Деякі європейські країни вже були в ідентичних умовах. Так банківські системи Іспанії, Італії, Греції, Португалії, Чехії та інш. у певний історичний момент зрозуміли, що їх валюта навряд стане світовою, а на створення великої закордонної банківської системи у них не вистачає капіталу. Ці країни прийняли рішення про перехід до європейської валюти навіть за умов, коли ця валюта тільки з'являлася на світ і мало хто міг спрогнозувати її життєздатність. Але реалії існування банківських систем цих країн вимушували діяти нестандартними заходами. Сьогодні все більше європейських країн долучається до валютної інтеграції. Польща, Словенія, Болгарія, Румунія, прибалтійські країни та інш. вже визначились та прийняли рішення для переходу на євро. Важливо також зазначити, що переважна більшість з перелічених країн мали більш потужну банківську систему у порівнянні з українською.

Не зважаючи на очевидні переваги трансформації банківської системи України до обігу євро сьогодні серед українських науковців, банкірів, політиків, бізнесменів, дипломатів тощо не дискутується це питання. В засобах масової інформації не простежується навіть припущення щодо можливості такої трансформації. В українському суспільстві спостерігається парадоксальна ситуація при якій для банківської системи і суспільства корисним є запровадження обігу

валюти євро, а суспільство на всіх рівнях ігнорує навіть дискусію, навіть теоретичне припущення таких дій.

Головною причиною такої байдужості є певна політична ситуація на Україні, при якій жодна з політичних сил, що перемогли на парламентських виборах не зацікавлена в обговоренні цього питання. Так одна частина суспільства не підтримує впровадження євро з мотивів втрати незалежності України за яку так довго та наполегливо велась боротьба. Інша частина суспільства не готова однозначно підтримувати європейську інтеграцію України, що на їх думку може погіршити стосунки з російськими партнерами. Окремі політичні сили взагалі не мають жодних реальних економічних програм і обмежуються популістськими акціями і чорним піаром.

В таких умовах провідну роль у започаткуванні дискусії з цього питання можуть виконати вчені – економісти, або офіційні представники державної організації, яка безпосередньо відповідає за безпеку діяльності банківського капіталу – Національний банк України. Але ті ж науковці і чиновники є часткою самого суспільства зі всіма його перевагами і недоліками. Тому дискусія за цією тематикою в Україні ще досі не почалась. Але на думку автора вона невідворотна бо цього вимагає сьогоднішня ситуація.

Передумови для такої дискусії вже існують. До них можна віднести наступні:

- у банківських колах на протязі останніх двох років існує дискусія стосовно нерівності умов функціонування вітчизняних комерційних банків, причому ця дискусія загострюється. Національний банк України вже неодноразово декларував впровадження полегшеного механізму реєстрації філій іноземних банків в Україні, але постійно відкладає це питання;

- за останні роки різко збільшується кількість банків проданих іноземним компаніям, що може створити певну небезпеку та послабити конкуренцію на ринку банківських продуктів України;

- суспільство вже усвідомило негативну роль функціонування значної кількості конвертаційних банків в Україні, тобто банків які обслуговують переважно тіньові оборотки та конвертаційні схеми, майже не займаючись при цьому інвестуванням реального сектора економіки;

- Україна наблизилась до вступу у світові та європейські економічні організації такі як СОТ та інш, її економіку признано ринковою, США відмінили поправку Джексона-Веніка стосовно України, зростає довіра іноземних партнерів до економічних процесів в Україні, зміцнюється платіжна та податкова дисципліна, збільшуються надходження до державного бюджету, спостерігається ріст ВВП України, тощо;

- окремі комерційні банки в Україні, такі як Приватбанк, Аваль, Промінвестбанк, Укрсоцбанк, Райфайзенбанк, ПУМБ, Надра, Укркресімбанк, Ощадбанк та інш. вже сьогодні зміцнились настільки що готові витримати конкуренцію з іноземними банками на внутрішньому ринку та мають достатній запас міцності для здійснення відповідних перетворень банківської системи України;

- успішний досвід сусідніх країн, у тому числі країн колишнього СРСР, які прийняли рішення впровадити в обіг євро надихає на позитивне ставлення до цього процесу.

УДК 65.014.1:016.1

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛADOVA ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Власенко В.А., аспірант,

Полтавський університет споживчої кооперації України, м. Полтава

Досліджено зміст категорії економічної безпеки як структурної компоненти організаційно-економічного механізму управління розвитком соціально-економічних систем, виявлено рівні її прояву, здійснена спроба побудови гнучкої системи економічної безпеки розвитку споживчої кооперації України.

Соціально-економічні процеси, що відбуваються в період трансформації українського суспільства, вимагають переосмислення практики ведення господарської діяльності з метою запобігання негативному впливу зовнішнього середовища на успішне функціонування і подальший розвиток соціально-економічних систем. Наша країна в теперішній час знаходиться тільки на етапі свого становлення й розвитку ринкових відносин та формування сучасних принципів і механізмів функціонування її соціально-економічних систем різних рівнів. А це, у свою чергу, вимагає формування відповідної концепції управління розвитком кожного суб'єкту ринку, що є особливо актуальною складовою всебічного наукового аналізу.

В умовах реформування національної економіки, підвищення ролі суб'єктів ринку при зміні механізму господарювання особливого значення набувають проблеми дослідження економічної безпеки системи споживчої кооперації у контексті побудови цілісного організаційно-економічного механізму управління її розвитком та забезпечення конкурентних переваг у перспективі.

Актуальність дослідження зазначеного питання полягає у тому, що враховуючи кризовий стан багатьох галузей системи, необхідна термінова

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
“Економічна безпека країни: проблеми теорії та практики
в умовах демократичної трансформації форми влади”
24-25 квітня 2007 року

Комп'ютерна верстка Р.М. Сердюк
Редактор А.В. Болотін
Коректор М.Ф. Гаража

Друк RISO
Обл.. – друк. Арк. 9,0

Поліграфічне підприємство «Астрая»
36029, м. Полтава, вул. Шведська, 20-Б

Свідоцтво про внесення суб'єктів видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія В01, №414919 від «20» січня 2003 року